Region Stockholm

SÄRSKILT UTTALANDE

REGIONSTYRELSEN

2020-02-16

Vänsterpartiet

Ärende nr 4
RS 2020-0536

Avstämning av budget 2021 för Region Stockholm

Budget

Vänsterpartiet har lagt ett eget budgetförslag, om det hade gått igenom hade målen för region Stockholm varit våra mål och verksamheterna hade arbetat efter vår budget. Detta ärende rör majoritetens budget och avstämningen av densamma. År 2020 präglades av pandemins utbrott och var ett år präglat av stora osäkerheter, ett mycket högt tryck på vårdens verksamheter, ett stort mått av anpassning och stor mänskligt lidande. År 2021 kommer även det att präglas av pågående pandemin och effekter av den som uppskjuten vård och stora underskott i t ex. biljettintäkter i kollektivtrafiken. Det är viktigt för region Stockholm att se över och täppa till alla hål som går för att minska kostnaderna.

Ett tydligt uppdrag i de blå-grönas budget för region Stockholm är att alla verksamheter ska minska de administrativa kostnaderna med 10 procent. Detta är ett uppdrag från budget men det är verksamheterna som måste lösa hur minskningen ska gå till. Vänsterpartiet är inte förespråkare för en stor och svällande administration, vi har också själva återkommande föreslagit minskad administration, men det är viktigt att förstå att en 10 procents nedskärning rakt av på alla verksamheter självklart också får konsekvenser för verksamheternas möjlighet att utföra och uppfylla fullmäktiges mål och driva sitt verksamhetsområde. AISAB anger t ex. endast en minskning med åtta procent som lokalt målvärde för administrationens andel av kostnaderna, istället för regionfullmäktiges målvärde på tio procent. Regionledningskontoret föreslår då att regionstyrelsen uppmanar AISAB att snarast justera målvärdet till tio procent.

Däremot är vi övertygade om att det finns andra luckor att täppa till för att spara pengar. Region Stockholms kostnader för digital utomlänsvård uppgick 2019 till över 200 miljoner kronor. Kostnaderna har ökat år för år och invånare i Region Stockholm utmärker sig också genom att i högre grad än andra i landet vända sig till digital utomlänsvård (s.k nätläkare). Detta trots att hälsan i Stockholm generellt är bättre än i övriga delar av landet och befolkningen är tämligen ung. Det är svårt att se att den digitala utomlänsvården har avlastat den övriga sjukvården. I en rapport över Region Skåne har forskare påvisat att dom som i högre grad vänder sig till digital utomlänsvård också söker sig till övrig fysisk vård i en högre utsträckning än andra (https://lakartidningen.se/klinik-och-vetenskap-1/artiklar-1/originalstudie/2019/10/natvardsanvandare-i-skane-kontaktade-oftare-vardcentral/).

Idag finns det i Region Stockholm krav på digitala förmågor till vårdgivare. Pandemin har gett det digitala arbetssättet en rejäl skjuts framåt. Tillkommer gör även den breda ingången till hälso-sjukvården i form av 1177 som bedriver hälso- sjukvårdsrådgivning dygnet runt. Detta till mycket lägre kostnader än vad digital utomlänsvård gör. Vården måste också kunna prioritera sina resurser och om det är rimligt att fortsatt låta pengar försvinna till digitala utomlänskontakter när dessa pengar skulle göra bättre nytta hos våra egna vårdcentraler.

I Västra Götaland har nyligen styret i Grönblå Samverkan lagt fram ett förslag i sin vårdvalsberedning om att Regionen avser att upphöra med betalning till digital utomlänsvård. I Västra Götaland innebär det nu fattade beslutet att man slutar betala för utomlänskontakterna från 1 januari nästa år. I stället vill man alltså att motsvarande mobilbesök hos läkaren ska kunna göras via den egna

vårdcentralen. Regionen har alltså valt att utmana regelverket och vill även att SKR ska utreda hur en sådan här övergång ska kunna ske. Region Stockholm borde helt klart ansluta sig till denna linje och föreslå samma sak i vår egen region. Vi vill att regionstyrelsen uppdrar åt Hälso-sjukvårdsnämnden att besluta att Region Stockholm från 1 januari 2022 slutar betala för digital utomlänsvård likt det beslut som tagits i Västra Götalandsregionen.

Verksamhetsplaner

Vi i Vänsterpartiet är positiva till att vi får ta del av utförliga verksamhetsplaner för region Stockholm verksamheter. Vi kommenterar lite kort några av dem nedan:

Det är ett antal viktiga reformer som vi har i vårt budgetförslag för 2021 avseende **trafiknämnden** men som saknas i den blågröna budgeten och därmed i verksamhetsplanen. För att skapa en kollektivtrafik för alla har vi i vår budget finansierade förslag om att sänka taxenivån till den som gällde år 2018, samt att SL-taxan fullt ut ska gälla även i WÅAB:s trafik. Vidare har vi finansierade förslag att barn och unga upp till 18 år får åka avgiftsfritt, samt att pensionärer får åka avgiftsfritt alla tider förutom i högtrafik. För att skattepengarna ska gå till verksamheten, för att få full rådighet över systemet samt skapa goda arbetsvillkor och en attraktiv kollektivtrafik för alla vill vi ta bort vinstintresset och ta tillbaka trafiken i egen regi. När det gäller verksamhetsplanen för **Förvaltning för utbyggd tunnelbana** kräver vi att det i upphandlingarna ställs krav på att de som utför arbetena ska ha kollektivavtal och meddelarfrihet. Och att dessa krav gäller ner genom hela entreprenörskedjorna.

Det är ett antal viktiga reformer som vi har i vårt budgetförslag för 2021 avseende **färdtjänstnämnden** men som saknas i den grönblå budgeten och därmed verksamhetsplanen. För att skapa en färdtjänst som ger frihet anser vi det viktigt att för de resenärer med funktionsnedsättningar vi inte tillräckligt lyckats anpassa den allmänna kollektivtrafiken till erbjuds samma villkor som övriga kollektivtrafikresenärer. Det innebär bland annat att färdtjänstresenärerna ska ha fri tilldelning av resor, att den fria tilldelningen av resor med rullstolstaxi återinförs och att slopa den extra avgiften för färdtjänster längre än tre mil. I vårt budgetförslag har vi avsatta medel till dessa reformer. För att främja en god kvalité i färdtjänsten vill vi också se en tydlig strategi för hur efterföljandet av kraven på schyssta villkor för förarna och utbildning i det nya färdtjänstavtalet säkerställs.

Vänsterpartiet vill understryka de stora brister och svagheter som fanns i vårdstrukturen redan före pandemin. Brister och svagheter som orsakats av både direkt underfinansiering och av den marknadsliberala vårdmodell som de blågröna etablerat i regionen. Vad pandemin, med fruktansvärda konsekvenser, avslöjat är ineffektiviteten i ett system som bygger på fri etableringsrätt, vård för profit och just-in-time-principen.

Den stora ojämlikheten vad gäller vård och hälsa mellan olika regiondelar har synliggjorts ytterligare av krisen. De utsatta förortsområdena, där vården är dåligt utbyggd och där människor bor trångt, har fått betala ett högt pris med många sjuka och döda. Bristen på beredskap och avsaknaden av riktiga lager med vård- och skyddsutrustning förvärrade smittspridningen och bidrog till att många människor, särskilt äldre, drabbades mycket hårt.

Marknadstänkandet och konkurrensideologin försvårar samarbetet mellan vårdgivare, slår sönder vårdkedjor och motverkar därmed det viktigaste: att ge bästa möjliga vård till de sjukaste. Läkarstödet till äldreomsorgen är det allvarligaste exemplet. IVO:s stenhårda kritik mot regionen i denna fråga säger allt.

IVO-rapporten är skrämmande läsning. Den bekräftar till exempel att var femte person på äldreboende inte fått någon som helst individuell läkarbedömning. Och i de flesta fall där det

funnits en läkarbedömning, så har den skett via telefon under ofta bristfälliga former. Bara drygt 5 procent fick möta läkare på plats. Regelverket för vård i livets slutskede har inte följts.

IVO klargör också att de äldre på särskilt boende inte har fått vård och behandling utifrån individuella behov vid misstänkt eller konstaterad covid-19. Inte heller har de och/eller deras närstående fått information och gjorts delaktiga vad gäller vård vid misstänkt eller konstaterad covid-19. Dessutom är det så stora brister i brister i primärvårdens patientjournaler att det inte går att följa vården och behandlingen till äldre med bekräftad eller misstänkt covid-smitta som bor på särskilt boende. Vi konstaterar med sorg att den svenska välfärden inte har fungerar vad gäller vård och omsorg för de äldre i vårt samhälle. Det är en skandal som kräver omedelbara åtgärder på kommunal, regional och nationell nivå.

I arbetet mot pandemin har Region Stockholm misslyckats i frågan om testning, tyvärr tycks det nu också gå åt samma dåliga resultat när det gäller vaccinationsarbetet, och då framförallt i de redan utsatta förortsområdena. Huvudorsakerna till denna ineffektivitet ligger inbyggda i hela vårdsystemets organisation.

I Region Stockholm har det blågröna styret valt en dogmatisk marknadsliberal ideologi som rättesnöre för sin politik. Det är de privata vårdföretagens intresse som står intresse som står i centrum för avgörande beslut, inte vad som är bäst för patienterna och de sjuka. Hälso- och sjukvårdslagstiftningens portalparagraf är åsidosatt. Den lyder: ”Vården ska ges med respekt för alla människors lika värde och för den enskilda människans värdighet. Den som har störst behov av vård ska ges företräde till vården”. För att realisera den målsättningen krävs ett politiskt paradigmskifte i Region Stockholm.

Idag präglas hälsan av en växande ojämlikhet som grundar sig på inkomst, utbildning och bostadsort. Vi har sett detta tydligt under Corona-krisen där de utsatta förorterna drabbats mycket hårdare med många fler sjuka och döda än på andra håll i regionen. Folkhälsostatistiken talar här sitt tydliga språk. Hälsa i välbärgade områden är betydligt bättre än i socio-ekonomiskt utsatta delar av Region Stockholm.

Vårdpersonalen är regionens hjältar. Trots att under flera år ha blivit så illa behandlade av regionens styrande med nedskärningar, åtstramningar och därmed extremt stressig arbetsmiljö, så har vårdpersonalen gjort storartade arbetsinsatser under pandemin. Många människor har överlevt svår Covid-19 tack vare fantastisk vårdpersonal. Men regionen har inte ha några planer på att tacka genom konkreta åtgärder som nya investeringar för att betala tillbaka på den arbetsmiljöskuld som nu byggts upp. Ett verkligt tack för den stora arbetsinsatsen kräver att de vårdanställda ges möjlighet till återhämtning, lönehöjningar och bättre möjligheter till fortbildning.

De blågröna har istället lagt sin omsorg om de privata vårdföretagen. Trots skriande behov av vårdpersonal till akutsjukhusen vägrade regionstyret att ställa krav på att de privata vårdgivarna måste bidra med vårdpersonal. Man nöjde sig med vänliga uppmaningar, men den som kan aktiebolagslagen vet att privata vårdföretag har sin främsta plikt till aktieägarna och inte till vädjande politiker eller svårt sjuka patienter.

Vi ser hur sjukhusen inte räknar med ökad vårdproduktion i sin volymbudget utan räknar med tilläggsbeställningar för att komma till rätta med det som allmänt beskrivs som ”vårdskulden”. Detta är oroande då vi inte ser något utrymme för återhämtning för personalen. Så väl sjukhusen som SLSO ser att det krävs neddragningar av vård för att hålla en budget i balans under 2021. Minskade kostnader beräknas bland annat för nedlagda husläkarjourer och

logopedmottagningar. Vänsterpartiet anser att det borde finnas husläkarjourer i alla kommuner och stadsdelar. Husläkarjourerna är viktiga i arbetet att bygga upp kontinuitet. Vi vet att just kontinuiteten och kontakten med patienterna är avgörande för en långsiktigt fungerande vård.

Planen att närakuterna ska kunna ersätta husläkarjourerna kommer inte att fungera. Husläkarjourerna har inte bara ett akutuppdrag, de har också ett uppdrag att fungera för de som inte har tid att besöka vårdcentralen under kontorstid. Detta uppdrag läggs nu ut på enskilda vårdcentraler, någonting som tidigare visat sig vara svårlöst vad det gäller bemanning på obekväm arbetstid. Det finns också alltför många exempel på att närakuterna inte underlättar vårdsituationen. Närakuterna har kanske ökat tillgängligheten av vård, men de har inte bidragit till kontinuitet i vården. Vänsterpartiet vill säkra en likvärdig och jämlik vård. Att ha fungerande husläkarjourer i alla kommuner och stadsdelar, inte minst i Spånga/Tensta och Rinkeby/Kista, skulle bidra till det.

Det finns många fler delar i verksamheten under år 2020 som skulle kunna kommenteras. Men vi avslutar med att konstatera att under 14 års högerstyre har Stockholm blivit en extrem vårdregion i Sverige med rekordmånga privata vårdföretag. Patienten har blivit en vara och vården kallas för produktion. Att ta emot många patienter med förkylningar ger snabba pengar. Att vårda multisjuka äldre eller arbeta för bättre folkhälsa i utsatta områden ger inte samma vinst.

Vänsterpartiets mål är att vården ska fördelas rättvist utifrån behov så att den blir jämlik, jämställd och prioriterar de mest utsatta och sjuka. Vårt medel att nå det målet är att arbeta för att hälso- och sjukvården ska vara gemensamt ägd, i offentlig regi och demokratiskt styrd.